

Et værdigt liv for de mest udsatte i vores samfund

Socialrådgivere er den fortrøp i velfærdssamfundet, der møder socialt udsatte borgere og har et særligt ansvar for at *"vise omsorg og forebygge, modvirke og afhjælpe, at borgeren lider social nød"*¹.

Ved at tage afsæt i borgernes aktuelle livssituation og egne ønsker for fremtiden kan socialrådgiverne opbygge en tillidsfuld relation, som er afgørende for at kunne samarbejde med borgerne om et bedre og mere værdigt liv.

Vi deler derfor regeringsgrundlagets ambition om at *"sikre en bedre socialfaglig indsats for de allermest socialt udsatte borgere og nytænke deres møde med offentlige institutioner og sagsbehandlere, så det i langt højere grad sker på deres egne præmisser."*

Politikpapiret rummer vores bud på, hvordan vi kan indfri ambitionen.

Tre overordnede rettigheder skal hjælpe udsatte til et bedre liv

1. **Ret til en opsøgende indsats:** En mindre gruppe af de mest udsatte borgere får slet ikke den hjælp, de har brug for, på trods af omfattende og komplekse sociale problemer.

Når de udsatte borgere ikke længere skal have en indsats i jobcentrene, stiger risikoen for, at det offentlige system helt mister kontakten til dem. Det skyldes, at ret og pligt i beskæftigelsesindsatsen indebærer, at der opretholdes en kontinuerlig kontakt til borgerne.

Derfor foreslår Dansk Socialrådgiverforening, at der indføres en ret til en opsøgende myndighedsindsats for borgerne med hjælp, som ikke slipper de borgere, som har komplekse problemer og kaotiske liv. Sammen med denne nye rettighed skal der investeres i fremskudte indsatser, så borgerne kan møde

¹ Jf. Socialrådgivernes professionsetik

socialrådgivere, der kan visitere og bevillige hjælp, der hvor borgerne færdes eller bor. Den opsøgende funktion kan ske i tæt samarbejde med civilsamfundets hjælpeorganisationer, sådan som det allerede sker i dag, når fx myndighedssocialrådgiveren sagsbehandler på forsorgshjemmet en dag om ugen. Se også casen om Udsatteenheden i København.

2. **Ret til en individuel og helhedsorienteret indsats:** Det sociale system er ofte for fragmenteret til, at borgerne kan finde rundt i det. Det er ikke værdigt, når udsatte borgere skal forholde sig til seks sagsbehandlere og have fire forskellige handleplaner, der ikke er koordineret. Vi skal gøre op med, at socialrådgiverne lykkes med at hjælpe borgerne *på trods* af lovgivningen. Socialrådgiverne skal således have bedre mulighed for at imødekomme borgernes behov med hurtige, fleksible, individuelle og helhedsorienterede indsatser.
3. **Ret til en tilgængelig og fagligt stærk socialrådgiver:** Et empatisk, involverende og tæt samarbejde med borgerne kræver, at der er tid til socialt arbejde og en solid faglighed, der kan sikre, at borgerne får den rigtige hjælp og dermed retssikkerhed. Vi foreslår derfor, at:
 - Kommunerne pålægges at indføre sagslofter, som sætter en øvre grænse for antallet af sager, som en medarbejder må have ansvaret for, og ekstra lave sagslofter for de medarbejdere, der arbejder opsøgende med de mest komplekse borgere, som ofte ikke har kontakt til systemet i forvejen (se casen nedenfor).
 - Borgerne skal have ret til at mødes af uddannede socialrådgivere eller socialformidlere. I dag er det fx langt fra alle sagsbehandlere på jobcentrene, der er uddannet socialrådgivere eller socialformidlere. Det bør være et krav fremover, ligesom implementeringen skal indeholde efteruddannelse for socialrådgiverne.

Case: Opsøgende udsatteenhed i København

Udsatteenheden er dannet i et samarbejde mellem Københavns Kommune og Region Hovedstaden er en ny opsøgende enhed på tværs af social og sundhed, der blev sat i verden for at hjælpe socialt udsatte, der er hjemløse, har behov for social, misbrugs, psykiatrisk og/eller somatisk behandling (fx dobbeltdiagnosticerede). Borgerne er karakteriseret ved ikke at kunne opsøge og fastholde den nødvendige støtte og de har behov for hyppige indlæggelser. Socialrådgiverne i enheden arbejder opsøgende (fremskudt myndighed) og har 15 borgere pr. socialrådgiver, som varetager en koordinerende sagsbehandling. Enheden tilbyder desuden substitutionsbehandling. Enheden er oprettet på projektbasis og der er ikke krav om et sådant tilbud i lovgivningen.

Fem principper for at sikre de mest udsattes ret til både værdighed og udvikling

Hvis større værdighed skal blive virkelighed, anbefaler vi en række principper, som skal skabe større rum for socialt arbejde og gøre den individuelle og helhedsorienterede indsats til virkelighed for alle udsatte borgere.

Regeringen har sigtet rettet mod værdighed for målgruppen af de 10.000 allermest udsatte borgere. Men det er vigtigt at have for øje, at borgerne flytter sig ind og ud af målgrupperne. Målet bør være, at de allermest udsatte med den rette hjælp og støtte får det bedre – får ro på misbruget, kommer i egen bolig med bostøtte eller i botilbud, og får mulighed for en eller anden form for beskæftigelse, fx et socialt frikort. De allermest belastede kan godt være i beskæftigelse: 10 pct. af de 18-39-årige, der tilhører den absolut mest belastede gruppe af udsatte er i beskæftigelse, mens det samme gælder 8 pct. af 40-59-årige mest belastede udsatte. (VIVE 2018: 74-75).

Udviklingsperspektivet handler også om at der er stor forskel på det sigte, som Freja på 21 år, der er droppet ud af HF, er hjemløs, psykisk sårbar og har et kaotisk misbrug af forskellige typer af stoffer, som hun finansierer ved salg af sex, og udviklingsstiget for Ronald på 64 år, der er hjemløs og har mistet det ene ben til misbruget. Freja kan, med den rette hjælp og støtte, få et stort set almindeligt liv, hvor hun lærer at leve med sin psykiske sårbarhed. Omvendt med Ronald, som måske har brug for at komme på et alternativt plejehjem, hvor han kan få substitutionsbehandling. Udviklingsstiget er således helt forskelligt for Freja og Ronald, selvom de begge tilhører målgruppen af de allermest udsatte, der udover hjemløshed dør med store sociale og helbredsmæssige problemer. Derfor er det helt afgørende, at indsatsen er individuelt tilpasset og tilrettelægges i samarbejde med den enkelte og med udgangspunkt i de drømme, som den enkelte har for sit eget liv.

Når vi ikke altid lykkes med at hjælpe de mest udsatte i dag, skyldes det især tre forhold:

- At lovgivningen er for uflexibel og ikke spiller sammen på tværs af sektorer
- At kommunens hjælpe- og sagsbehandlersystem er for fragmenteret
- At hjælpen ikke er der, hvor borgeren er, kommer for langsomt eller ikke står mål med borgerens behov.

Større værdighed handler derfor ikke alene om at sikre flere rettigheder i lovgivningen, men at *forpligte kommunerne på, at lovgivningen kommer til at virke, som den var tiltænkt fra lovgivers side*. Denne forpligtelse skal ske på en måde, der ikke lader det sociale arbejde sande til i uhensigtsmæssigt bureaukrati, men derimod skaber plads og rum for mødet med borgeren.

DS foreslår:

- 1. Målgruppen skal være bredere for at sikre udviklingsrettet og beskæftigelse bør stadig være et mål:** De 20.000 udsatte borgere, der er omfattet af skal-målgruppe i en kommende Lov om Helhedsorienteret Indsats (HOI), bliver tænkt ind i og omfattet af en ny socialpolitik, og samtidig bør de mest udsatte også fremover have ret til en beskæftigelsesindsats, der tager udgangspunkt i borgerens ønsker og muligheder. Det skal være uden de proceskrav i lovgivningen, der tynger indsatsen i dag, og uden sanktioner, men udelukkende med mulighed for tilbageholdelse af kontanthjælpsydelse som et redskab til at opnå kontakt.
- 2. Ret til koordineret sagsbehandling og myndighed på tværs af lovområder.** I stedet for at have mange løst sammenkoblede forløb på tværs af forvaltninger og myndighedsområdet, så skal borgeren have ret til en koordineret sagsbehandling med kontakt til så få myndighedspersoner som muligt. Socialrådgiverne skal desuden have myndighed på tværs af lovområder. På den måde kan man undgå, at borgerne skal bevilliges misbrugsbehandling hos én person, bostøtte hos en anden og fleksjob hos en tredje.
- 3. Større fleksibilitet i indsatsviften med brede bestemmelser.** I stedet for at være låst fast af snævre definitioner på målgrupper og tildelingskriterier, så foreslår vi en større fleksibilitet, så socialrådgiverne får større handlerum og mulighed for at tilbyde borgerne meningsfulde indsatser, sådan som aftale om Lov om Helhedsorienteret Indsats lægger op til (HOI).
- 4. Mulighed for at prøve noget, der giver mening for borgeren (prøvehandling).** En prøvehandling er en ny type indsats, som iværksættes, hvis borgerens ønsker går i en retning, der ikke umiddelbart er en indsats, der kan gives efter gældende lovgivning. Prøvehandlingerne giver mulighed for indsatser, der i højere grad end de eksisterende ydelser 'taler' til borgeren og som rummer potentiale for at borgeren kan opnå et mere værdigt liv. Se eksemplet med Michael der som prøvehandling får et halvtag, og derfor kan fastholde boligen. Borgerstyrede budgetter og det sociale frikort er andre, fleksible måder at opnå større deltagelse og selvbestemmelse, der bør udbredes i højere grad (borgerstyrede budgetter) og permanentgøres (socialt frikort).

Eksempel: Prøvehandlingen betyder, at Michael kan fastholde boligen

Michael på 42 år har en personlighedsforstyrrelse, et alkoholmisbrug og har levet på gaden i flere år. Michael får kontakt til en opsøgende socialrådgiver, og de taler flere gange sammen om de boliger, Michael har mistet gennem tiden. Sammen finder de frem til en løsning: Hvis Michael kan få en stuelejlighed med udgang til gården, kan kommunen som prøvehandling og med tilladelse fra boligforeningen få opført et lille halvtag, som Michael kan sove under, når han ikke kan holde ud at være inden døre. På den måde lykkes det for første gang Michael at fastholde egen bolig med bostøtte.

- 5. Igangsættelse af indsatser og fleksibel ændring af indsatser:** Det er afgørende, at regler og organisering af indsatsen tilrettelægges, så der kan træffes afgørelser, som kan iværksættes umiddelbart, og at ændringer i indsatsen igangsættes fleksibelt efter borgeren behov, ligesom opfølgning og kontakt defineres efter borgernes ønske. Samtidig skal det sikres, at kommunen har de tilbud, som borgeren har brug for: Billige almene boliger, midlertidige botilbud, skæve boliger, bostøtte, plejehjem til misbrugere etc.